

Elektrárna na vodu, která navíc pomáhá charitě

Rozhovor s Markem Černockým, zakladatelem společnosti Energeia, o. p. s., která vlastní a provozuje Malou vodní elektrárnu Štětí na Labi. O nápadu, odhodlání, zoufalství, o nebi...

Marek Černocký

V letech 1978 až 1982 absolvoval Střední průmyslovou školu strojnickou, obor Automatizační a přístrojová technika. V roce 1985 začal pracovat jako technolog strojírenské výroby, v roce 1991 dává přednost dlouholetému osobnímu zájmu o astronomii a popularizaci přírodních věd. V letech 1992 až 1993 spolu s Dr. Jiřím Grygarem a ve spolupráci s dalšími osobnostmi z univerzit a akademií ČR a SR inicioval populární vzdělávací projekt Omega, v letech 1994 až 1996 je zaměstnán ve společnosti Impromat CZ jako obchodní zástupce, následně pracuje jako redaktor ve společnosti Triality. V roce 2008 se stal ředitelem nově založené společnosti Triality, o.p.s., v rámci které realizoval projekt malé vodní elektrárny v Ronově nad Doubravou na řece Doubravě. V roce 2003 spolu s manželkou založili společnost Energeia, o.p.s., pro realizaci stejnojmenného projektu „Energeia“. Od roku 2005 je zaměstnán ve společnosti Energeia, o.p.s., kterou založil jako její ředitel až do současné doby.

Jak vznikl nápad financovat charitu propojením klasického fundraisingu s projektem využití vodní energie?

Na začátku devadesátých let minulého století jsem získal špatnou zkušenost při financování neziskových projektů v oblasti popularizace vědy. Když se nepodařilo sehnat další peníze, projekty zkolabovaly. Položil jsem si otázku: Když už finančně ztrátová aktivita jednou získá podporu dárců, jak zařídit, aby se ty peníze v určené charitě nespotřebovaly? Lze získanou podporu od dárců nejdříve nějak investovat, aby přinášela dlouhodobý a stabilní užitek? Dá se synergicky propojit podnikání a charita v jedné organizaci?

Co z těch myšlenek vzešlo?

V roce 1999 jsem se shodou okolností ocitl u projektu využití vodní energie, a představa řešení byla na světě. Mezi dárci a charitu by se mohla vložit investice do vodní elektrárny. Ta se v principu dá postavit s částečnou nebo i úplnou pomocí sponzorů. A když pak pro finančně nesoběstačné aktivity správně nastavíte míru čerpání peněz z prodeje elektřiny, získáte zdroj obnovujících se finančních prostředků. Peníze, které jsme získali formou darů, nemusíme vracet, na rozdíl od bankovních úvěrů, ale jsou ekonomicky správně nastaveným tempem, uvolňovány do cílené charity. V případě společnosti Energeia je to z provozu postavené vodní elektrárny Štětí 10 % z objemu získaných investičních darů s každoročním navýšením o inflaci. Tímto zvoleným tempem stačí vodní energie vložené peníze od dárců stále obnovovat, jak jsem již zmínil.

Proč jste se rozhodl pro malou vodní elektrárnu? Proč ne třeba pro fotovoltaickou elektrárnu. Kdybyste to podchytili včas, máte zajištěný příjem na 20 let.

Voda je pro mne tradičním obnovitelným energetickým zdrojem, zavedeným a využívaným na našem území od nepaměti. V tom jsem zatím konzervativní. Éra ekonomicky efektivní přímé přeměny sluneční energie na elektrickou teprve přijde.

Mezi vizí a uskutečněním bylo ale dlouhých čtrnáct let...

Nejen dlouhých, ale i náročných. Získali jsme sice už v roce 2001 možnost stavět vodní elektrárnu na Labi, jenže v lokalitě na dolním toku u Štětí, tedy v profilu, kde se taková investice vyšplhala téměř na jednu miliardu bez DPH. Na počátku jsme neměli žádný finanční kapitál, vlastnili jsme jen nápad, pro který jsme museli získat podporu – dárci. První odvážný podporovatel se našel až na počátku roku 2005. Do té doby jsme přípravu financovali z osobních půjček, podpory rodičů, blízkých a známých. Zadlužili jsme se, kde se dalo.

Nakolik bylo těžké dárci najít?

Jak už jsem řekl, první čtyři roky nenašel odvahu nikdo. I pak se podpora dárců uskutečňovala s různou intenzitou. Například od roku 2005 jsme téměř najednou získali podporu obrovskou a do konce roku 2007 se zdálo, že bude peněz dostatek. Získali jsme bezmála 50 milionů! Pak ale přišly komplikace, krize a další sponzoři, spíše jeden odvážný partner, se objevil až v roce 2010. Bylo to na poslední chvíli, když už jsme byli přesvědčeni, že je projekt v koncích. Různé formy pomoci ostatně často přicházely v hodině dvanácté, s odstupem času se jeví, jako přesně načasované. A nebyla to zdaleka jen

Pohled na oběžné kolo a další technologie strojovny MVE Štětí

pomoc finanční. Řekl bych, že to bylo tak půl na půl. Pomohli nám často lidé, od kterých jsme to vůbec nečekali. Někdy si ani oni sami neuvědomovali, jak zásadní význam jejich pomoc měla.

Když jste případným sponzorům popisovali princip, věřili tomu nebo svůj dar brali spíše opravdu jako dar charitě?

Jak kdo. Většinou se ale ten princip líbil. Na kolik ho považovali za realistický, to je otázka pro ně. Důvěra ale určitě rostla s časem, když se realizaci projektu postupně od roku 2005 začalo dařit, nejprve získáním územního rozhodnutí a v roce 2006 až 7 získáním stavebních povolení. V roce 2012 jsme rozhodnutím ministerstva průmyslu a obchodu získali příslib dotace do výše 250 milionů, což představovalo 27% celkových investičních nákladů. Od sponzorů jsme do dokončení stavby získali 80 milionů. A podstatné, ba zcela zásadní, také bylo, že stavbu elektrárny realizoval ve veřejné soutěži vybraný zhotovitel s podmínkou, že ji bude po dobu výstavby až do kolaudace financovat ze svého. Za těchto podmínek veřejné soutěže bylo v roce 2011 vybráno konsorcium Metrostav a Zakládání staveb. Banky totiž původně neziskovou organizaci financovat vůbec nechtěly.

Potom se musela ale celá investice splatit...

Přesně tak. 27. února 2015, tedy asi měsíc po kolaudaci, se díky poradenské společnosti

KPMG podařilo elektrárnu refinancovat dlouhodobým úvěrem od Komerční banky. Tím se zaplatila realizace stavby zhotoviteli a 1. dubna 2015 jsme načerpali dotaci 250 milionů z Ministerstva průmyslu a obchodu, z operačního programu podnikání a inovace. Musíme si přitom uvědomit, že obecně prospěšná společnost nebyla ještě nikdy tímto způsobem a v takovém objemu bankou financována. Je to doslova průkopnický čin v dějinách projektového financování – zřejmě i v evropském měřítku – kde se spojuje charita a podnikání. Banka snad poprvé nefinancuje samotný projekt ve speciálním SPV, ale v rámci celé společnosti a vedle dalších projektů a aktivit, dokonce neziskových aktivit – to je naprostá rarita. Za to patří společnosti KPMG velké uznání. Díky patří také vybrané bance, Societe Generale, potažmo KB, za odvalu do toho vůbec jít, dnes je i naším veřejným partnerem.

Kde jste čerpal energii pro takto dlouhý proces?

Mezi nebem a zemí.

Dostal jste se do okamžiku, že jste chtěl projekt zrušit?

Mnohokrát. Dost často jsme s manželkou prožívali chvíle totálního vyčerpání a malomyslnosti.

Vraťte se ještě k tomu základnímu principu. Kde jste na něj přišel? Bral jste inspiraci třeba ze zahraničí?

Ne, vše je čistě domácí záležitost, je to věc jednoho nápadu, který se pak dál rozvíjel. Na počátku mi nedala spát ta zmíněná otázka, jestli bychom nemohli dát mezi dárci a charitu prostředek, který by peníze generoval. Jedna věc je ale nápad, jiná věc je jeho uskutečnění. Projekt se několikrát skoro zhroutil, jeho osud visel mnohokrát na vlásku. Když se dnes podívám na fungující elektrárnu, která díky dárcům už charitu podporuje, mám pocit, že je to ztělesněný zázrak. Ukazuje se, že náš nový způsob získávání finančních prostředků pro neziskové činnosti je velmi efektivní, respektuje etické a ekologické principy, a souzní s ideou a posláním společnosti Energeia.

Co je hlavním zaměřením společnosti Energeia?

Samotný projekt vodní elektrárny jsme připravovali a realizovali v rámci širšího konceptu. Pojmenovali jsme ho Energeia – energie poznání. Kdybych měl být konkrétnější, pak řeknu, že Energeia má dva hlavní směry, charitu a společnost. Za stejně důležité pro hledání souvztažností v poznání proto považujeme projekty charitativní, mediální, vzdělávací nebo kulturní. Cílem je podpora konkrétních, ale současně velmi rozmanitých aktivit v různých oblastech. Věříme, že jejich synergie může vést ke vzájemné inspiraci a obohacování s tím, že za velmi důležitou považujeme hodnotovou orientaci lidí.

(čes)

10. mezinárodní odborná konference

all·for **power**₂₀₁₅
conference

Energetické investiční celky: jaderné elektrárny, klasické elektrárny, teplárny, průmyslová energetika
vývoj česko-slovenské energetiky v celosvětovém kontextu

26. - 27. 11. 2015

Clarion Congress Hotel Prague

www.afpc2015.com

Organizátor:

AFPoweragency